

გლობალური კომპანიების ზეგავლენა და საქართველოს პარსპექტივა

ქეთევან შენგელია

ეკონომიკის დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი

რეზიუმე

გლობალიზაციის პირობებში, საზღვრები უფრო გამჭვირვალე ხდება არა იმდენად პოლიტიკოსთა სურვილის გამო, რამდენადაც თანამედროვე გლობალური ბიზნესის გავლენით. საქართველოს შესაძლებლობები, შეასრულოს სატრანზიტო ქვეყნის როლი, საერთაშორისო თანამეგობრობის ყურადღებას იზიდავს და მისი გეოპოლიტიკური და გეოეკონომიკური პოზიცია საერთაშორისო ინტერესის საგანს წარმოადგენს. თუმცა სატრანზიტო ფუნქცია არ არის საკმარისი პირობა გლობალურ ეკონომიკაში სრულფასოვანი მონაწილეობისათვის. სატრანსპორტო კორიდორის სრულფასოვანი ფუნქციონირება საჭიროებს სხვა დარგების განვითარებას – ტელეკომუნიკაციები, ენერგეტიკა, სასტუმროები, სამრეწველო და სასოფლო-სამეურნეო წარმოება და მომსახურების დარგები.

საქართველოს ბაზრის მოცულობა ძალიან მცირეა და ბაზრის ზომაზე ორიენტირებული ინვესტირებისათვის საქართველოს მიმზიდველობის ხარისხი არც ისე მაღალია. მიუხედავად ამისა, იზრდება უცხოური კომპანიების დაინტერესება საქართველოთი, რადგან თავისი ადგილმდებარეობით ქვეყანა არის ერთგვარი ხიდი, რომელიც აკავშირებს მსოფლიოს უმნიშვნელოვანეს რეგიონებს. უცხოურ კომპანიებს საქართველოში ინვესტირებით შეუძლიათ მოემსახურონ რეგიონის ბაზრებს და განიმტკიცონ პოზიციები.

გლობალიზაციის და ინტეგრაციის შესაძლებლობების გამოყენებით, ქვეყნები უფრო მეტად ეკონომიკურ სარგებლიანობას ნახულობენ, ვიდრე აწყდებიან სირთულეებს. ბოლო გამოკვლევების მიხედვით ქვეყნებმა, რომლებმაც მოახერხეს გლობალიზაციის პროცესში წარმატებულად ჩართვა, მაღლნივს ეკონომიკურ ზრდას. ამ ქვეყნებში სიღარიბის მაჩვენებელი მცირდება.

ხოლო მაღალი ინფლაცია, უმუშევრობა, სიღარიბე, ეკონომიკური სტაგნაცია დამახასიათებელია ისეთი ქვეყნებისათვის, რომლებიც მსოფლიო ეკონომიკური ინტეგრაციისგან მოწყვეტით ვითარდებიან.

საკვანძო სიტყვები: გლობალური კომპანიები, კონკურენტუნარიანობა.

შესავალი

თანამედროვე პერიოდში, როდესაც ასე ღრმად გაიდგა ფესვები გლობალიზაციის პროცესებმა, საზღვრები უფრო გამჭვირვალე ხდება არა იმდენად პოლიტიკოსთა სურვილის გამო, რამდენადაც თანამედროვე გლობალური ბიზნესის გავლენით.

საქართველოში გლობალიზაციისკენ გადადგმული პირველი ნაბიჯი იყო საქონლისა და მომსახურების საშინაო ბაზრის გახსნა, უცხოური კაპიტალის შემოსვლისათვის ხელსაყრელი პირობების შექმნა, სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებში, ინტეგრაციულ გაერთიანებებში გაწევრიანება და საერთაშორისო პროექტებში მონაწილეობა.

ამჟამად, საქართველო სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციის წევრია. საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ გაწეულმა ფინანსურმა და ტექნიკურმა დახმარებამ, ასევე, სხვადასხვა მიზნობრივი პროგრამების განხორციელებამ მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა გარდამავალი პერიოდის მწვავე სოციალური პრობლემების გადაწყვეტაში. განსაკუთრებით დიდი მოცულობის ფინანსური მხარდაჭერა განხორციელდა მსოფლიო ბანკის პროგრამების ფარგლებში.

საერთაშორისო სავალუტო ფონდის შეფასებით, საქართველოს ეკონომიკის განვითარებასა და ბიზნესის გარემოს გაუმჯობესების კუთხით შთამბეჭდავი წინსვლა შეიმჩნევა. 2015 წლის მონაცემებით პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების წილი მშპ-ში 8%-ს აღწევს.

ძირითადი ნაწილი

Heritage Foundation-ის ეკონომიკური თავისუფლების ინდექსის მიხედვით, რომელიც ქვეყნების მდგომარეობას აფ-

ასევე 0-100 ქულიანი სკალით, სადაც ქულა 100 შეესაბამება თავისუფლების ყველაზე მაღალ დონეს, საქართველოს ეკონომიკური თავისუფლების ქულა არის 73.0. მისი საერთო ქულა გაიზარდა 0.4-ით გასულ წელთან შედარებით. პირველ რიგში იგი ასახავს გაუმჯობესებას თავისუფლების, კორუფციის, მონეტარული პოლიტიკის და სამთავრობო მართვის საკითხებში. **Heritage Foundation – აქვეყნებს 2015 წლის საქართველოს ეკონომიკური თავისუფლების შემდეგ მაჩვენებლებს:**¹

ბიზნესის თავისუფლება – 88,6;	შრომის ბაზრის თავისუფლება – 79,9;
მონეტარული თავისუფლება - 82,7;	მთავრობის ჩარევა ეკონომიკაში – 73,8
ფისკალური თავისუფლება - 87,2;	სავაჭრო თავისუფლება – 88.6
საინვესტიციო თავისუფლება – 80.0;	ფინანსური თავისუფლება – 60.0.

აქვე აღნიშნულია, რომ პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები შემცირდა. მაგრამ საქართველო კვლავ ერთგული რჩება ევრო-ატლანტიკური ინტეგრაციისა და იმედოვნებს, რომ მალე გახდება ნატოს წევრი. 2014 წლის ივნისში კი ხელი მოეწერა ასოცირების შესახებ შეთანხმებებს ევროკავშირთან.

ეკონომიკური თავისუფლების ინდექსის მიხედვით ქვეყანათა რეიტინგში ქვეყნები დაყოფილია თავისუფალ, ძირითადად თავისუფალ, ზომიერად თავისუფალ, ძირითადად არათავისუფალ, რეპრესირებულ ქვეყნებად:²

თავისუფალი ქვეყნები, რომელთა ინდექსი მერყეობს 100-80 ფარგლებში - შედის 5 ქვეყანა: ჰონ-კონგი – 89,6; სინგაპური – 89,4; ახალი ზელანდია – 82,1; ავსტრალია – 81,4; შვეიცარია – 80,5.

ძირითადად თავისუფალი ქვეყნები (80-70). აქ შედის 29 ქვეყანა. მათ შორისაა: კანადა – 79,1; ესტონეთი – 76,8; გერმანია – 76,3; იაპონია – 73,3; ლუქსემბურგი – 73,2. **საქართველო აქ 22-ე ადგილზეა მაჩვენებლით – 73,0.**

ზომიერად თავისუფალი ქვეყნები (70-60). აქ შედის 54 ქვეყანა. მათ შორისაა ლატვია, პოლონეთი, სლოვაკეთი, ბულგარეთი,

1 <http://www.heritage.org/index/country/georgia>

2 <http://www.heritage.org/index/ranking>

ალბანეთი, ყაზახეთი, თურქეთი, აზერბაიჯანი, სლოვენია, სერბეთი და ა.შ.

ძირითადად არათავისუფალი ქვეყნები (60-50). აქ შედის 61 ქვეყანა. მათ შორისაა: უგანდა, ნამიბია, ლიბანი, ზამბია, გაბონი, ნიგერია, ინდოეთი, საბერძნეთი, ჩინეთი, რუსეთი და ა.შ.

რეპრესირებული ქვეყნები (50-40). ამ ჯგუფში შედის 25 ქვეყანა. მათ შორისაა: ბელარუსია, უზბეკეთი, უკრაინა, თურქმენეთი, ვენესუელა, კუბა, ჩრდილოეთ კორეა.

კატეგორიის გარეშეა (not ranked) 8 ქვეყანა: ავღანეთი, ერაყი, კოსოვო, ლიბია, სომალი, სუდანი, სირია, ლიხტენშტეინი.

ორგანიზაცია Global Policy¹ გლობალიზაციის ინდექსის რეიტინგში მოცემულ 62 ქვეყანას შორის სამხრეთ კავკასიის ქვეყნები და, მათ შორის, საქართველო არ ფიგურირებენ, რაც მიგვანიშნებს, რომ გლობალურ ეკონომიკასთან ამ ქვეყნების ინტეგრირების ხარისხს არ მიუღწევია იმ სიდიდისთვის, რომ ანგარიშგასაწევს წარმოადგენდეს, მიუხედავად იმისა, რომ ეკონომიკის ღიაობის ხარისხი საკმაოდ მაღალია, მსოფლიო ბანკის, ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის მონაცემების თანახმად, საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების თვალსაზრისით საქართველოს ეკონომიკა ლიბერალიზაციის საკმაოდ მაღალი დონით გამოირჩევა. ძლიერ ლიბერალურია ქვეყნის საგარეო სავაჭრო რეჟიმი, ასევე ხელსაყრელი პირობებია შექმნილი (საკანონმდებლო წესით) უცხოური ინვესტიციების ქვეყანაში შემოსვლისთვის.

შრომის საერთაშორისო დანაწილებაში ქვეყნის თავისუფალი მონაწილეობისკენ გადადგმული უმნიშვნელოვანესი ნაბიჯია ვაჭრობის ლიბერალიზაცია. ვაჭრობის ლიბერალიზაციის პოლიტიკა დღეს არ არის გამოცალკევებული ეკონომიკური პოლიტიკის სხვა ამოცანებისგან, რომლებიც დაკავშირებულია ფინანსურ, მონეტარულ, გარემოს დაცვის და სხვა ღონისძიებებთან. ვაჭრობის ლიბერალიზაციის სტრატეგია წარმატებულად შეიძლება ჩაითვალოს, თუ ის უზრუნველყოფს ქვეყნის, როგორც მსოფლიო ბაზარზე საქონლისა და მომსახურების მიმწოდებლის შესაძლებლობების გაფართოვებას, მისი საერთაშორისო კონ-

1 <https://www.globalpolicy.org/globalization.html>

კურენტუნარიანობის ზრდასა და ბაზრებზე შეღწევის გაადვილებას. საქართველოს საგარეო პოლიტიკური კურსი საგარეო სავაჭრო კავშირების დივერსიფიკაციაზეა ორიენტირებული. ვაჭრობის სფეროში მისი განხორციელების თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია ქვეყნის წევრობა ემო-ში, რომელიც წარმოადგენს მძლავრ ინსტიტუტს და ქმნის ურთიერთშეთანხმებისა და ურთიერთსარგებლობის პრინციპებზე დაფუძნებულ სავაჭრო სისტემას. მის ფარგლებში მსოფლიო ვაჭრობის 95% წარიმართება. ფაქტობრივად, ემო-ს შეთანხმება ქმნის ჩარჩოს, რომლითაც განისაზღვრება ეროვნული სავაჭრო პოლიტიკის ხასიათი. საქართველო მრავალმხრივი სავაჭრო სისტემის აქტიურ მონაწილეს წარმოადგენს, რასაც, ცხადია, მეტი უპირატესობა აქვს, რადგან ამ შემთხვევაში ვაჭრობის ლიბერალიზაცია ეყრდნობა ურთიერთდათმობებს.

საქართველოს საგარეო სავაჭრო ბრუნვა იზრდება და 2014 წელს შეადგინა 11454 მლნ. აშშ. დოლარი, თუმცა საგარეო ვაჭრობის სალდო დეფიციტურია და შეადგინა -5733 მლნ. აშშ. დოლარი.¹

გლობალურ ეკონომიკასთან ქვეყნის ინტეგრირების მნიშვნელოვანი მაჩვენებელია ასევე პირდაპირი ინვესტიციების მარაგი და მათი თანაფარდობა მშპ-სთან. პუი საქართველოში ყოველწლიურად იზრდებოდა. 2014 წლისათვის მისმა მოცულობამ შეადგინა 1 272.5 მლნ აშშ. დოლარი.²

ევროკავშირის ქვეყნებიდან ბოლო წლებში ქართული პროდუქცია ყველაზე მეტი რაოდენობით გატანილ იქნა ბულგარეთში, გერმანიაში, გაერთიანებულ სამეფოში და ა.შ. რაც შეეხება დანარჩენ ქვეყნებს, საქართველოს ექსპორტის მოცულობა შედარებით მაღალი იყო აშშ-ში, კანადაში, თურქეთში, არაბთა გაერთიანებულ ემირატებში.

საქართველოს შესაძლებლობები შეასრულოს სატრანზიტო ქვეყნის როლი საერთაშორისო თანამეგობრობის ყურადღებას იზიდავს და მისი გეოპოლიტიკური და გეოეკონომიკური პოზიცია საერთაშორისო ინტერესის საგანს წარმოადგენს. საქართვე-

1 http://geostat.ge/?action=page&p_id=139&lang=geo

2 http://geostat.ge/?action=page&p_id=139&lang=geo

ლოს გლობალიზაციის პროცესში მონაწილეობისთვის ქვეყნის სატრანზიტო როლი, რასაკვირველია, მნიშვნელოვანია. ტვირთების, ინვესტიციების და საინფორმაციო ნაკადების ზრდასთან ერთად, შესაბამისად, გაიზრდება საქართველოს მსოფლიო ეკონომიკასთან ინტეგრაციის ხარისხი. ისეთი მცირე ეკონომიკის მქონე ქვეყნისთვის, როგორც საქართველოა, საერთაშორისო ფუნქციის მოპოვება სახელმწიფოს მშენებლობის რთულ პროცესში აუცილებელია, არა მხოლოდ ეკონომიკური, არამედ პოლიტიკური თვალსაზრისითაც. გრძელვადიან პერიოდში, სატრანსპორტო კორიდორის გაფართოებასთან ერთად, მეტი უცხოური ინვესტიცია იქნება მოზიდული. სატრანსპორტო კორიდორის სრულფასოვანი ფუნქციონირება საჭიროებს სხვა დარგების განვითარებას – ტელეკომუნიკაციები, ენერგეტიკა, სასტუმროები, სამრეწველო და სასოფლო-სამეურნეო წარმოება და მომსახურების დარგები. სატრანზიტო ფუნქცია არ არის საკმარისი პირობა გლობალურ ეკონომიკაში სრულფასოვანი მონაწილეობისათვის. მნიშვნელოვანია, რომ გაიზარდოს ქვეყნის მონაწილეობა მსოფლიო ვაჭრობის დინამიკურ სექტორებში.

საინტერესოა UNCTAD-ის შეფასება, გაეროს ვაჭრობისა და განვითარების კონფერენცია (United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD) - გაეროს გენერალური ასამბლეის ორგანო, მისი შეფასების თანახმად, მსოფლიოში დინამიკურ სექტორებს მიეკუთვნება ის სექტორები, რომლებიც 1995 წლის შემდგომ 5-ჯერ მაინც გაიზარდა. ეს სექტორები ხასიათდება მოთხოვნის მდგრადი ზრდითა და ტექნოლოგიური და კვალიფიკაციის განვითარებით. მათში შედის სასმელები, საზღვაო პროდუქტები, ენერგეტიკული პროდუქტები (მაგალითად, ბიოსაწვავი), სამრეწველო საქონლიდან - ელექტრონიკა, საავტომობილო ნაწილები, საფეიქრო და ტანსაცმლის წარმოება, მომსახურება (საინფორმაციო ტექნოლოგიების, სამშენებლო, სატრანსპორტო, მოგზაურობანი, ტელეკომუნიკაციები, ფინანსური და პროფესიული, კომერციული). განსაკუთრებით აღსანიშნავია შემოქმედებითი დარგები, რომლებიც 2000 წლის შემდგომ საშუალოდ წლიურად 7%-ით იზრდება და მისი მსოფლიო ბაზრის მოცულობა 1,3 ტრლნ დოლარს აღწევს.

გლობალური კომპანიების გავლენისა და განვითარების პროცესში მათი როლის შესახებ მრავალი მეცნიერული კვლევაა მოცემული. მკვლევარები აღიარებენ, რომ გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნები ტრანსნაციონალური კომპანიებისთვის (ტნკ)-სულ უფრო მიმზიდველნი ხდებიან. განვითარებადი და გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნების მიერ ახალი საწარმოების მშენებლობაში მოზიდული ინვესტიციების მოცულობა ყოველწლიურად იზრდება. მაგალითად, ჩინეთი და ინდოეთი იღებენ ახალ პროექტებში განხორციელებული ინვესტიციების უდიდეს რაოდენობას, რაც განვითარებადი ქვეყნების მთლიანი მაჩვენებლის თითქმის ნახევარს შეადგენს. ამას ხელს უწყობს ინდოეთში მიმდინარე ეკონომიკური ლიბერალიზაციის პოლიტიკა, ასევე, ის ფაქტი, რომ ჩინეთი ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის წევრი გახდა.

გამოკითხული ტნკ-ების მიხედვით გლობალური ბიზნესის წარმოებისათვის ყველაზე მიმზიდველ გარემოს წარმოადგენენ შემდეგი ქვეყნები: ჩინეთი (ტნკ-ების 87%), ინდოეთი (51%), აშშ (51%), რუსეთის ფედერაცია (33%), ბრაზილია (20%), მექსიკა (16%), გერმანია (13%), დიდი ბრიტანეთი (13%), ტაილანდი (11%), კანადა (10%)¹.

ერთ-ერთი ფაქტორი ქვეყნის მიმზიდველობისა უცხოური კაპიტალისათვის არის ბაზრის მასშტაბი. საქართველოს ბაზრის მოცულობა ძალიან მცირეა და მოთხოვნა ძირითადად კმაყოფილდება იმპორტის ხარჯზე. ამდენად, ბაზრის ზომაზე ორიენტირებული ინვესტორებისათვის საქართველოს მიმზიდველობის ხარისხი არც ისე მაღალია. მიუხედავად ამისა, იზრდება უცხოური კომპანიების დაინტერესება საქართველოთი, რადგან თავისი ადგილმდებარეობით ქვეყანა არის ერთგვარი ხიდი, რომელიც აკავშირებს მსოფლიოს უმნიშვნელოვანეს რეგიონებს. ესენია ევროპა (მოსახლეობა 495 მილიონი), შავი ზღვის აუზის ქვეყნები (მოსახლეობა 243 მილიონი), თურქეთი (მოსახლეობა 73 მილიონი), კავკასიის რეგიონი (16 მილიონი). უცხოურ კომპანიებს საქართველოში ინვესტირებით შეუძლიათ მოემსახურონ რეგიონის ბაზრებს და განიმტკიცონ პოზიციები.

საქართველოს ბაზარზე აქტიურად შემოვიდა მრავალი საერთაშორისო კომპანია. დიდი ბრიტანეთის კომპანიებმა შეიძინეს მანგანუმის საბადოები და ბათუმის პორტი. ჩეხურმა კომპანიებმა ინვესტიციები განახორციელეს ელექტროგამანაწილებელ ქსელსა და ჰიდროელექტროსადგურებში; ყაზახური ინვესტიციები განხორციელდა სატელეკომუნიკაციო პროექტებში; არაბული ინვესტიციებია უძრავი ქონების მსხვილ პროექტებში; უდიდეს საზღვარგარეთულ საბანკო კომპანიებს ფილიალები აქვთ საქართველოში და გეგმავენ ქსელის კიდევ უფრო გაფართოებას; ინდური ინვესტიციები ხორციელდება ენერგეტიკის სფეროში.

საქართველოში ოფიციალური წარმომადგენლობები აქვთ ისეთ გიგანტებს, როგორებიცაა **Microsoft**, ფრანგული სატელეკომუნიკაციო კომპანია **Alcatel**. კომპანია **Microsoft** საქართველოში პარტნიორული ქსელის განვითარებას, შემკვეთებთან მუშაობას, ასევე, თავისი გადაწყვეტილებებისა და ლიცენზირებული პროგრამული უზრუნველყოფის პოპულარიზაციას ახორციელებს. კომპანიები **Sun Microsystem** და **Sony** საქართველოში პარტნიორული ქსელის გაფართოებას გეგმავენ. კომპანია **Sun Microsystems** საქმიანობა რუსეთსა და დსთ-ს რეგიონში 2006 წლის განმავლობაში 40%-ით გაიზარდა. იგი საქართველოში იმ კომპანიების მხარდაჭერას გეგმავს, რომლებიც მისი ბიზნესით იქნებიან დაინტერესებულნი. იუ-ჯი-თი საქართველოს საინფორმაციო ტექნოლოგიების სფეროში ლიდერი კომპანიაა. მისი სტრატეგიული პარტნიორები და მომწოდებლები არიან საინფორმაციო ტექნოლოგიების დარგში მსოფლიოს ლიდერი კომპანიები, ისეთები როგორიცაა **Microsoft**, **SAP**, **HP**, **Cisco**, **IBM**, **Sun Microsystem**, **Oracle** და სხვა. საქართველოში წარმომადგენლობა აქვს, ასევე, კომპანია **Sumsung**-ს.

საკმაოდ მაღალია საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებისა და უცხოური კომპანიების აქტივობა საქართველოს საბანკო სექტორში. 18 კომერციული ბანკიდან უცხოური კაპიტალი წარმოდგენილია 11 ბანკში. საქართველოს კომერციული ბანკების საწესდებო კაპიტალში ინვესტიციები და საკრედიტო ხაზები განხორციელებული აქვთ ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკს, საერთაშორისო საფინანსო კორპორა-

ციას, გერმანიის ინვესტიციებისა და განვითარების კომპანიას, შავი ზღვის ვაჭრობისა და განვითარების ბანკს, სს «პროკრედიტ პოლდინგს», გერმანულ «კომერცბანკს», ავსტრიულ ბანკ «ავსტრია კრედიტანშტალს», ბრიტანულ «London International Bank“-ს, ფრანგული «Societe Generale» ბანკ რესპუბლიკის აქციათა 60%-ს ფლობს, აზერბაიჯანის საერთაშორისო ბანკმა შვილობილის ბანკი «აზერბაიჯანის საერთაშორისო ბანკი _ საქართველო» დააფუძნა, უკრაინულმა «Private Bank“-მა «ტაობანკის» აქციების 75% შეიძინა, ხოლო 25% შვეიცარიულ ფირმა Zurifin AG-ს ეკუთვნის¹.

ასე, რომ საქართველოს ბაზრით მსოფლიოში ცნობილი კომპანიების დაინტერესება სულ უფრო იზრდება. მიუხედავად ამისა, სრულყოფილი მონაცემები საქართველოში წარმოდგენილი ტნკ-ების ფილიალებისა და შვილობილი კომპანიების შესახებ არ არსებობს. UNCTAD-ის ყოველწლიურ მსოფლიო საინვესტიციო ანგარიშში წარმოდგენილია მონაცემები მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში მოქმედი უცხოური ტნკ-ების ფილიალებისა და შვილობილი კომპანიების შესახებ.

მსოფლიო ბანკისა და საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის «Doing Business 2015» ანგარიშის თანახმად, საქართველოს უკავია მე-15 ადგილი 189 ქვეყანას შორის ბიზნესის წარმოებისთვის ხელსაყრელი პირობების მაჩვენებლის მიხედვით². ამ მაჩვენებლით 1-ლ ათეულშია შემდეგი ქვეყნები: სინგაპური, ახალი ზელანდია, ჰონგ-კონგი, გერმანია, კორეა, ნორვეგია, აშშ, დიდი ბრიტანეთი, ფინეთი, ავსტრალია. ასევე, საქართველომ დაიკავა მეორე ადგილი 12 ყველაზე სწრაფად რეფორმირებად ქვეყანას შორის გაუმჯობესებული ბიზნეს-გარემოს თვალსაზრისით.

ცალკეული ეკონომიკების კონკურენტუნარიანობის რეიტინგის განსაზღვრისათვის ფართოდაა ცნობილი მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის მიერ შემუშავებული გლობალური კონკურენტუნარიანობის ინდექსი. ეს ინდექსი განისაზღვრება ტექნოლოგიების განვითარების დონით, საზოგადოებრივი ინსტიტუტებითა და მაკროეკონომიკური კლიმატით. ცალკე განი-

1 <http://www.newsgeorgia.ge/economy/>

2 World Bank Group. <http://www.doingbusiness.org/rankings>

საზღვრება ბიზნესის კონკურენტუნარიანობის ინდექსი, რომლის კომპონენტებია კომპანიების ოპერაციები და სტრატეგიები და ეროვნული ბიზნეს გარემოს ხარისხი.

მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის 2013-2014 წლის „გლობალური კონკურენტუნარიანობის მოხსენების“ („The Global Competitiveness Report“) მიხედვით, საქართველოს რეიტინგი 5 ადგილით გაუმჯობესდა 77-ე ადგილიდან 72-ზე (4,15-იანი ქულით) გადმოინაცვლა.¹ გლობალური კონკურენტუნარიანობის რეიტინგში საქართველო წინ უსწრებს ისეთ ქვეყნებს, როგორიცაა - ხორვატია (75-ე ადგილი), რუმინეთი (76-ე ადგილი), სომხეთი (79-ე ადგილი), უკრაინა (84-ე ადგილი), მოლდოვა (89-ე ადგილი), და ა.შ. აღნიშნულ რეიტინგში პირველი ადგილი შვეიცარიას, ხოლო უკანასკნელი ჩადის უკავია. მიმდინარე წლის მოხსენება 148 ქვეყანას მოიცავს.

გლობალური კონკურენტუნარიანობის მოხსენება მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის მიერ ყოველწლიურად მზადდება. აღნიშნული მოხსენება იკვლევს ფაქტორებს, რომელებიც ეროვნული ეკონომიკის მდგრად განვითარებას უზრუნველყოფენ. მიმდინარე წლის მოხსენებაში 100 ქვე-ინდექსია გამოკვლეული, რომლებიც 12 მაჩვენებელსა და საბოლოო ჯამში, 3 ფაქტორში ერთიანდება. გლობალური კონკურენტუნარიანობის რეიტინგში გამოკვლეულია შემდეგი მაჩვენებლები: ინსტიტუციები, ინფრასტრუქტურა, მაკროეკონომიკური გარემო, ჯანდაცვა და პირველადი განათლება, უმაღლესი განათლება და ტრენინგები, ბაზრის ეფექტიანობა, შრომის ბაზრის ეფექტიანობა, საფინანსო ბაზრის განვითარება, ტექნოლოგიები, ბაზრის სიდიდე, ბიზნესი და ინოვაციები.

განვითარების შეფასების მიხედვით, საქართველოს კვლავ ეფექტიანობით მამოძრავებელი (Efficiency Driven) ქვეყნის სტატუსი აქვს.

ქვეყნების გლობალურ კონკურენტუნარიანობაში უმთავრეს როლს მათი ტექნოლოგიური და ინოვაციური განვითარების დონე ასრულებს. ქვეყნები, რომლებიც ვერ ახერხებენ ამ სფეროში წარმატების მიღწევას, ჩამორჩებიან კონკურენტუნარიანობის თვალსაზრისით.

¹ <http://economy.ge/ge/media/news/globaluri-konkurentunarianobis-indeqsi>

დასკვნა

უნდა ითქვას, რომ საქართველოს კონკურენტ–უნარიანობის დონე არც თუ ისე სახარბიელოა, როგორც ტექნოლოგიური განვითარების, ასევე, ეროვნული ბიზნეს-გარემოს ხარისხის მიხედვით. სამუშაო ძალის შედარებით დაბალი ღირებულების შეხამება მაღალტექნოლოგიურ და ცოდნასთან დაკავშირებულ უპირატესობებთან მნიშვნელოვანი დეტერმინანტია კონკურენტუნარიანობისა. გლობალური ბაზარი საჭიროებს გლობალური პროდუქტებით მომსახურებას. გლობალური ეკონომიკის პირობებში ის ქვეყნები აღწევენ წარმატებას, რომლებიც ახერხებენ ტექნოლოგიასა და კაპიტალს შორის სინერგიული ეფექტის მიღწევას. საქართველომ უნდა გაზარდოს მონაწილეობა გლობალურ სანარმოო და გასაღების ქსელებში. მაღალტექნოლოგიურ და სპეციალიზებულ დარგებში მიზანშეწონილი იქნებოდა გლობალურ კომპანიებთან ალიანსების შექმნა.

გლობალიზაციის და ინტეგრაციის შესაძლებლობების გამოყენებით, ქვეყნები უფრო მეტად ეკონომიკურ სარგებლიანობას ნახულობენ, ვიდრე აწყდებიან სირთულეებს. ბოლო გამოკვლევების მიხედვით ქვეყნებმა, რომლებმაც მოახერხეს გლობალიზაციის პროცესში წარმატებულად ჩართვა, მიაღწიეს ეკონომიკურ ზრდას და ამ ქვეყნებში სიღარიბის მაჩვენებელი მცირდება. ამასთან, მაღალი ინფლაცია, უმუშევრობა, სიღარიბე, ეკონომიკური სტაგნაცია დამახასიათებელია ისეთი ქვეყნებისათვის, რომლებიც მსოფლიო ეკონომიკური ინტეგრაციისგან მოწყვეტილი ვითარდებიან.

გამოყენებული ლიტერატურა:

<http://www.heritage.org/index/country/georgia>
<https://www.globalpolicy.org/globalization.html>
www.unctad.org/fdiprospects
<http://www.newsgeorgia.ge/economy/>
http://geostat.ge/?action=page&p_id=139&lang=geo

THE INFLUENCE OF GLOBAL COMPANIES AND THE PERSPECTIVES FOR GEORGIA

Ketevan Shengelia, Doctor of Economics,
Associate Professor

RESUME

The borders become more transparent under the conditions of globalization not so much due to the wish of politicians but due to the influence of the modern global business. The ability of Georgia to play the role of a transit country attracts the attention of international community and its geopolitical and geo-economic position is of international interest. Although, only the transit function of the country is not a satisfactory condition to fully participate in the global economy. The proper functioning of the transport corridor requires the development of other branches – telecommunication, energy, hotels, industrial and agricultural production and service sectors.

Georgian market volume is very small and the degree of attractiveness of Georgia for the investors oriented on the market volume is not so high. Despite of that the interest of foreign companies towards Georgia is growing, because the country, due to its location, is a kind of a bridge, which connects the most important regions. Through investing in Georgia the foreign companies can serve the regional markets and strengthen their positions.

Countries rather benefit economically than face the difficulties through using the opportunities connected with the globalization and integration. According to the recent researches the countries which could successfully involve into the process of globalization could achieve economic growth. The poverty rates decrease in such countries. High inflation rates, unemployment, poverty, economical stagnation is characterized for the countries developing isolated from the world economic development.

Keywords: Global companies, Competitiveness.